

Temrava i pliēsnia

Stanisław Lem — z pôlškoji perekľav Jan Maksimjuk

1

— To vže ostatni, tak? — sptyavšie mužčyna v doščovom plaščovi.

Noskom čerevika vôn spichav z nasypu kroški zemliē vniz, na dno jamy, de pud pryhorblanymi figurami z nekšaľnymi, velizarnymi hoľovami hudiēli acetylenovy palníki. Nottinsen odvernuvsie, kob proterti očy, kotory zajšli slozami.

— Cholera, ja deś podiēv temny okulary. Ostatni? Spodivajusie, što tak. Čut' stoju na nohach. A viête?

Mužčyna v bliskuščum plaščovi, po kotorum stikali drobny krapelutki vody, schovav ruki v kišeníē.

— Ja pryzvyčajany. Ne diviêteš, — dodav vôn, bačačy, što Nottinsen znov divitsie v hľub jamy. Zemla parovala i syčala pud palníkami.

— Kob prynajmi miēti pevnost', — mruknuv Nottinsen. Vôn prymružyv očy. — Koli ode tak-o — to ujavljajete sobiē, što odbyvalosie tam? — Vôn hoľovoju pokazav poza šosu, de nad vyvinutymi krajam kratera pudymalisie smužki pary, kota jasniēla fijoletovym kolorom od blasku nevidôčnogo poľymja.

— Vôn už tohdy napevno ne žív, — skazav mužčyna v doščovikovi. Odna za odnoju vôn vyvoročuvav kišeniē i vytresav z jich vodu. Drôbny doščyk išov ciêly čas.

— Vôn navet' ne pospiēv perelakatisie — i ničoho ne počuv.

— Perelakatisie? — skazav Nottinsen. Vôn chotíe podvitise na nebo, ale odrazu schovav hoľovu v komiér od došču. — Vôn?! Viête joho ne znali. Nu tak, viête joho ne znali, — schamenuvsie. — Vôn praciovav nad siétym štyry roki — takoje mohlo statisie v kažnú sekundi tych štyroch liêt.

— To čom jomu pozvolili siête robiti? — mužčyna v mokrum plaščovi podivivsie spudľoba na Nottinsena.

— Bo ne viéryli, što jomu vdastsie siête zrobiti, — ponuro odkazav Nottinsen.

Sini, koluščy v očy ohniē daliēj lizali dno jamy.

— Tak? — skazav toj. — Ja... trochi bačyv, jak siête stavili. — Vôn hlanuv u storonu lohko dymjaščoho kratera, kotory byv kilkasot metruv od jich. — Musiło koštovati nemałyje hrošy...

— Trydceť miljonuv, — pryznav Nottinsen. Vôn perestupiv z nohi na nohu. Jomu zdałosie, što čereviki peremokajut. — Što z siétoho? Jomu dali b trysta abo i try tysiačy, koli b byli pevný...

— Siête miēlo štoś spôlnoho z atomami, pravda? — skazav mužčyna v nepromakalnum plaščovi.

— Skôl viête znajete?

— Čuv. Zreštoju, ja bačyv stovp.

— Posli vybuchu?

— Inačej, našto treba bylo b staviti tak daleko, pravda?

— Takoje bylo joho žyčenie, — odkazav Nottinsen. — Tomu vôn praciovav sam... od štyroch miseciôv, koli jomu vdałosie...

Vôn podivivsie na toho druhoho i dodav, opustivšy hoľovu:

— Siête miēlo byti hôrše, čym atomy. Hôrše, čym atomy!

— Što može byti hôrše, čym kuneć sviētu?

— Možna kinuti odnu atomôvkú i perestati, — skazav Nottinsen. — Ale odna *Whisteria* — chvatiła b odna! I nicho vže siétoho ne zaderžav by! Hej, tam! — vôn kryknuv, pochilajučysie nad jamou. — Ne tak chutko! Ne spišajte! Ne odsovujte poľymja! Kažny cal treba akuratno vyžaryti!

— Mene siête ničoho ne obychodit, — skazav druhi mužčyna. — Ale... koli vone takoje — to što pomože trochi ohniu?

— Viête znajete, što to miēlo byti? — pomału sptytavšie Nottinsen.

— Ja v siētum ne rozbirajusie. Alderšot skazav, kob ja vam pomôh, mistiovymi siłami, što to byli... što vôn praciovav nad jakimiś atomovymi bakteryjami. Štos u siētum rodi.

— Atomova bakteryja? — Nottinsen začav smijatisie, ale odrazu perestav. Kašlonuv i skazav:

— *Whisteria Cosmolytica* — vôn tak siête nazvav. Mikrob, kotorý zništožuje materyju i čerpaje z siētoto procesu žyciovu energiju.

— Skôl vôn joho vziav?

— Pochôdny produkt kontrolovanoci mutaciji. To značyt, vôn vyjšov z istniējušcoji bakteryji i postupno napromiēnuvav jijiē štoraz bôlšymi dozami. Až dojšov do whisteryji. Vona istniēje v dvoch stanach — u stani tryvcia vona neškodliva jak muka. Možna jeju posypati huliciê. Ale koli ožyve i začne rozmnážatisie — tohdy kuneć.

— Tak. Alderšot mniê kazav, — skazav toj.

— Što?

— Što siête može rozmnážatisie i zžyrati vsio — mur, ludi, zeliêzo.

— To pravda.

— I što siētoto ne možna zaderžati.

— Tak.

— Čoho varta takaja zbroja?

— Poka što ne možna bylo jijiē vžyvati. Whister praciovav nad tym, kob zaderžati siêty proces i zrobiti joho oboročalnym. Rozumiêjete?

Mužčyna podivivsie spočatku na Nottinsena, potum na okoliciu — na štoraz menšy v oddali, zatumaniany peršym prysmerkom stiahni koncentryčnych, obvalovanych zemloju vyrvuv, z kotorých de-ne-de šče smužyla para — i ničoho ne skazav.

— Budemo nadiéjatisie, što žadna ne ocaliela, — skazav Nottinsen. — Ja ne dumaju, što vôn zrobiv by stoś tak šalonoho, ne majučy pevnosti, što može siête nazad... — vôn hovoryv do sebe, ne divlačysie na tovaryša.

— Mnôho toho bylo? — odozvavšie toj.

— Tryvcia? To zaležyt, jak na siête podivitisie. Bylo toho v šesti probirkach, u nezhoralnum sejfi.

— Tam u joho kabinetu na druhum poversi? — zapytav mužčyna.

— Tak. Teper tam jamško, u kotoruj zmistilisie b dva domy, — skazav Nottinsen i zdryhonuvsie. Vôn podivivsie vniz, na mihočušče poľymje, i dodav:

— Kromi siêtych jamuv treba bude perepaliti ciêly teren, usio kruhom do pjati kilometrov. Zavtra

zrania pryiêde Aldershot. Vôn mniê poobiščav zmobilizovati vôlejsko — našy lude odny ne dadut rady.

— Što vona potrebuje, kob — začati? — zapytav mužčyna. Nottinsen divivsie na joho jakujuš chvilu, jak buďto ne ponimajučy.

— Kob zadiéjati sebe? Temnoty. U nezhoralnum sejfi horêlo sviêtlo, byli spicjalny bateriji akumulatoruv na vypadok, koli b propav prond — vusimadct' lampuv, kažna z osôbnym obvodom, odna nezaležna od druhoci.

— Temnoty — i ničoho bôlš?

— Temnoty i jakojiš pliēsni. Prysutnost' pliēsni tože byla potrêbna. Vona dodavała jakichs organičnych katalizatoruv. Whister ne napisav siêtoho dokladno v svojôm raporti dla pudkomisiji — joho papery i vsio byli tam nanizi, u joho pokoji.

— Vidno, ne spodivavsie?

— Može, jakraz spodivavsie, — nevyrazno burknuv Nottinsen.

— Dumajete, što zhaslo sviêtlo? Ale skôl uzialasie pliēsnia? — skazav mužčyna.

— Daj niê!

Nottinsen podivivsie na joho široko rozpluščanymi očyma.

— To ne vony. Siête... siête... vony rozmnažajutsie zusiêm nevybuchovo. Spokôjno. Mjarguju, što vôn robiv štoś pry tôm velikum paratroni v pudzemeli — išlosie pro toje, kob znáti sposub zaderžati jich rozvitok i kob miêti joho pudphotovlanym na vypadok...

— Vujny?

— Tak.

— I što vôn tam robiv?

— Siêtoho my ne viêdajemo. Vono miêlo štoś spôlnoho z antymateryjoju. Bo *Whisteria* — vona zništožuje materyju. Syntez antyprotonuv — stvorênie siłovoju obołôčki — podiel — tak vyhladaje její žyciovy cykl.

Jakiś čas vony movčki divilisie na ludi, kotory praciovali pud jimi.

Jazyki poľymja na dniê jamy hasli odin za odnym. U šarohoľubôm zmerkani lude karaskalisie naverch, tiahnučy za soboju hnútkej užê provodôv — veličežny postati, u azbestovych maskach, po kotorych stikav došč.

— Idem, — odozvavšie Nottinsen. — Vašy lude na šosiê?

— Tak. Buďte spokôjny. Nichto ne prôjde.

Došč išov štoraz drubniêšy — stichami zdavałosie, što na tvarach i odiažci obsiadaje tôlko

skraplana mhļa.

Vony išli polom, minajučy porozščēpluvany, pokručany i obpalany kuski dereviny, kotory ležali v vysokuj travē.

— Až siudy pryneslo, — mužčyna, kotory išov z Nottensenom, ohlanuvsie i podivivsie vzad. Ale vidno bylo tôlko šaru, štoraz chutčej temniējušču mhļu.

— Zavtra v siētu poru vsio vže bude za nami, — skazav Nottisen.

Vony dochodili do šosy.

— A... viētior ne môh odnesti toho šče daliēj?

Nottisen podivivsie na joho.

— Ne dumaju, — skazav. — Najbôlš pravdopodôbno, što sam tisk eksploziji zmołov usio na poroch. Nu bo siête, što ode ležyt — von podivivsie na pole, — to reštki derevuv, kotory stojali trysta metrův od budynku. Z murôv, z aparatu, navet' z fundamentuv ne ostałosie ničoho. Ni kroški. My ž prosiējali vsio čerez sitočka, vy pry siētum byli.

— Tak, — skazav mužčyna v płaščovi, ne divlačysie na joho.

— Nu ot bačyte. Siête, što robim — robim tôlko na vsiaki vypadok, po toje, kob byti całkom upevnianymi.

— To miêla byti zbroja, što? — skazav toj druhi. — Jak vona nazyvałasie? Jak viête kazali?

— *Whisteria Cosmolytica*, — Nottisen marno staravsie pudniati peremočany, rozmjakły komiēr płašča. Jomu bylo štoraz zimniēj. — Ale v departamenti vona miêla kryptonim, vony tam lublat takije kryptonimy, viēdajete — „temrava i pliēsnia”.

2

U pokoji bylo zimno. Po šybach splyvali krapli došču. Koc obsunuvsie z odnoho boku, gozd' pustiv, vidno bylo kusok zabołočanoji dorohi za sadkom i buňki poviētra, kotory płyvali v bajurach. Hodina? Vôn ociniv jijiē po šarosti neba, tiniovi v kutkach pokoja i tiažkosti v hrudiach. Dovho kašlav. Prysłuchavšie, jak tréskajut stavy, koli odiahav nahavici. Zaparyv čaju, vytiahnuvšy čajničok i paperovu torebku z-pomiž paperuv na bjurkovi, łożečka ležala pud oknom. Vôn hołosno siorbav, žežkie tečyvo bylo terpkie i bliēdne. Šukajučy cukru, znajšov sered knižok pendzel z zasochnutyム myłom, kotory propav try dniē tomu. Čy štyry dniē? Proviēryv borodu velikim palciom — zarost kołovsie jak ščotka, šče ne pomjakšav.

Kupa gazetuv, bilija i knižok nebezpečno perechiliłasie i z rozsypnym šelestom zvaliłasie za kant bjurka i propała, pudniałasie chmarka pylavy, až zakrunuło v nosi. Vôn čychav pomału, stichami, napovniajučysie ožyvčoju môcieju čyhania. Koli ostatni raz odsovuvav bjurko? Paskudna robota. Može, lepi vyjti na dvôr. Liēv došč.

Šurajučy nohami, pudyjšov do bjurka, uziav joho za kant pry samôj stiniē, potiahnuv.

Vone čut'-čut' povorušyłosie, pudniałasie pylava.

Vôн stav pchatí z ciêloji siły, zakłopočany tôlko, čy ne počuje sercia. — Jak odozvetsie, dam spokuj, — postanoviv. Ne povinno. Usio, što vpało za bjurko, perestało joho obchoditi, teper to byla tôlko próba siły, próba zdorovja. — Ja šče zusiêm krêpki, — dumav z zadovoleniom, bačačy, jak temny paz mižy bjurkom i stinoju pošêrujestsie. Štoś, što tam ukliniłosie, obsunułosie, a potum z brazhotom upało na pomôst.

Može, to druha łożečka, abo niê — chutčej hrebeń? — zacikaviło joho. — Tôlko što od hrebenia ne bylo b takoho blašanoho odhołosu. Može, ščépcí do cukru?

Temnota mižy połopanym tynkom i čornoju lišvoju bjurka zijała vže šyroka na dołoniu. Vôн viédad z dosviédčania, što teper bude najtiažej, bo nôžka bjurka zaraz zatrymajetsie v pazovi pomostu. Stałosie. Zaklinovało. Chvilu vôn dužavsie z mertvym tiažarom.

Sokiéroju, sokiéroju po siétum pokojniku! — podumav z sołodkim odčuvaniom, zmiêšanym z hniévom, kotory joho odmołodžuvav. Šarpav, choč viédad, što nadaremno. Bjurko treba perevažyti, pudniati rozkołychavšy, bo nôžka od stiny korotša i vypadaje. Lepi, kob ne vypala, — peresterehav joho rozsudok, — potum treba bude pudtykati od spodu knižki, potiêti nad vyproščuvaniom gozdi, mołotkom ubivati nôžku. A vôn už zamôcno nenavidiv siêtú hanharu, kotoru tôlko liêt kormiv paperami.

— Svołota! — siête slovo vyrvalosie jomu z lamentom, vôn už ne môh dozovati svoho vysiľku, zohrêty, z zapachom pyłu i potu v nôzdrach, napnuv chrebet, dužavsie, kołychav bezvladnoju masoju, jak zvyčajno v takôj chvíli miêv čudiesne odčuvanie, što odna rozbudžana lutost' pudníme i odsune čorny reved bez najmenšoho vysiľku!

Nôžka vyskočyla z kolijiny, naijêchała jomu na paleć, vôn zadušyv vykryk bolu, dołučyłasie pomslivost', vôn zapersie plečyma v stinu i pchav rukami i kolinami. Čorný ziêv rôs, vôn už môh tudy vtisnutisie, ale zavziato pchav daliêj, peršy promiêńcyk zahlanuv na mohilnik, odkryty za bjurkom, kotoré zneruchomiêlo z agonalnym skrypiêniom.

Vôn obsiêv na kupu zvalanych tomôv, kotory nevid'-coli zletieli na pomôst pudčas šarpaniny. Posidiêv na jój jakujuś chvilu, odcuvajučy, jak chołone pôt na łożi. Jomu treba bylo štos prypomniti — aha, što sercie ne odozvalosie. To dobre.

Pečora, vykopana v hustuj temnotečy za bjurkom, byla nevidôčna, kromi samoho jeji vchodu, u kotorum valalisie mjahki, lohki jak puch lôtny „koty“. „Koty“ — tak nazyvalisie myšynošary zvitki, klubki pavutiennoho brudu, kotory narostali pud starymi šafami, rozmnažalisie v nutrê kanapuv, zlamciovany, mochovaty, peresycany kuravoju.

Vôn ne spišavsie z dosliêduvaniom zmiêstiva odomknutoho zakutka. Što tam može byti? Jomu bylo pryzjemno, choč už ne pomniv, pošto odsovuvav bjurko. Brudne bilijo i gazety teper ležali na seredini pokoja — vôn, musit, zakinuv jich tudy jakimś neprytomnym kopniakom, koli odpichav bjurko. Stav rakom i pomału vsunuv hołovu v puvzmrok. Zasloniv soboju reštu svietla, perestav što-nebuď bačyti, utiahnuv u nôzdry pylavu i rozčychavšie šče raz, ale teper zo złostieu.

Odstupivsie nazad, dovho šmoryhav nosom i postanoviv odsunuti bjurko tak daleko, jak šče nikoli. Obmacav joho zadniu stiênkú, jakaja osterehalno potrêskuvala, prymjargovavšie, nachiliwsie, naper, i bjurko pojîêchało nespodiêvano lohko čut' ne do połoviny pokoja, vyvoročujučy nočny stolik. Čajnik zletiêv, vylivsie čaj. Vôn kopnuv pustuju posudu.

Vernuvsie na seredinu odomknutoji skarbnici. Pry najmenšum ruchovi suty obołočki pylavy pudnimalisie z čūt' vidōčnych dosočok parkietu, na kotorych valalisie jakijeś nevyrazny kštaľty. Pryniōs lampu, postaviv jijiē zboku na umyvalci, uvotknuv do kontaktu i odvernuvsie. Stina, zasloniana bjurkom, ciēra porosla poviēsmami pavutiēnia, temnymi oplotami, mistiami grubymi jak verovki. Z požovkloji gazety skrunuv viēchot' i začav vyhortati jim usio, na što natrapiv, na odnu kupu, praciovav tak, ne dychajučy, u klubach pylavy, nizko nachilany, znajšov kulcie od firanki, hak, kusok paska, pražku, pomjaty, ale ne vžyvany pišmovy papiēr, pačok po zapałkach, nadtoplanu pałočku sirguča, ostavsie tôlko kutoč mižy lištvami pomostu, koło samoju stiny, porošly jak buďto šarovatym vołosiom, zlamciovanymi reštkami, vôn nespokojno šturchnuv noskom kapcia i perelakavšie až do zachvatu — štoś małoho, elastyčnogo odbiłosie od velikoho palcia nohi, kotory vyhladav z dziurki v kapciovi, vôn začav šukati — ale ne znajšov ničoho.

Zdałosie — podumav.

Pudsunuv krēslo do bjurka, ne toje bez nohi, joho ne chotievo vorušyti, ale toje druhie, na kotorum stoała midnicia. Skinuv jijiē, vona visklivo rozbrahotalaśie, usmichnuvsie, prysiēv i začav badati znajdiany za bjurkom rečy.

Ostorôžno zdmuchnuv šary porošok kuravy. Miēdne kulcie zabliščalo jak zołotoje, poprobuvav nasaditi joho na paleć — zavelikie. Zaržaviēły, zohnuty hak, z pryliêplanoju do ostryja hrudkoju vapna, vôn prybližyv do nosa. Hak miēv pôznaki rečy, kota mnôho terpiēla — verch rozplaskany, vidno, koliś vyładovaļasie na jóm velika złost', znaki po vdarach vypustili z bokôv malutki rustki zeliēza, teper rozjiediany iržoju, kotory rozsypalisie, tôlko mucniēj dotknisie. Ostrêj, hrudkovato zatuplany, musit, trapiv u mury na tverdoho protivnika — vyrvany z koreniami zo svojiē jamki, pypominav jomu Zub; vôn zabôtlivo dotknuvsie do samotnogo peňka, kotory storčav z jasny, jakby siêtym ruchom vykazuvav hakovi spuvčutie.

Reštu znajdianych rečy vkinuv do šuflady i perekrunuv abažur lampy.

Perechilany čerez bjurko, divivsie vniz, na pomôst — u žovtum sviētli lampy čorniēla hadka vołochatosť stiny, a od dosok bjurka tiahnulisie sonnolotny, iskrysty, pošarpaný nitki pavutiēnia. Poseredini, prysypany pylavoju, ležav na parkieti konvert od staroho pišma, značkom i adresom uverch — a pud jim znachodiłosie štoś — pudnimajučy joho berežok — štoś małoje. Jak orêch.

Tôlko podumav: myš — i hidlivost' schvatiła joho za horło. Perestav dychati i, ne divlačysisie, začav tiahnuti bronzovy prytisk, tiažki jak z zeliēza. Sercie zamerlo jomu v ožydani, što ne pospíje, što hadka šara diužka strašnych utiokuv lada chvíla vybryzne z-pud konverta. Ale nic ne stałosie — konvert spočyvav daliēj, lohko pudniaty, lampa osviētluvała joho, pavutiēnie tôlko bezpereryvno dryžało vlasnym, odmiérany žyciom, vôn perechilivsiē še bôlš i, ležačy preč płasko na bjurkovi, z impetom spustiv prytisk, kotory mjahko hrymnuv u konvert, jak buďto prytiskajučy do zemliē štoś pruhkie, zakołybavšie i głucho pryzemlivosie v obołoku šaroho pyłu.

Tohdy na joho najšov jakiś šał hidlivosti i rozpačy — bez opametania, bez rozliku začav skidati na konvert usio, što popadało pud ruki: gruby tomy nimečkoji historyji, slovniki, skrynu posli titoniu, obobitu serebranoju blachoju — až pud sonnolotnymi nitkami pavutiēnia povstav chaotyczny stos, na dniē kotoroho, u odhołosi padania, vôn neponiatnym sposobom daliēj vyčuvav neperemožanu, žyvuju pruhkost', jakaja boroniłasie.

U prystupi tryvohi (instynktôvno odčuvav, što koli ne zabje siêtoho — prýjde pomsta) prývołôk, stohnučy z napruhi, šyroki, odliēty z zeliēza popelnik i, rozsunuvšy nohoju stos knižok,

z nečołoviēčym vysiľkom špurnuv joho v odtopyrany berežok pišma.

Tohdy štoś treponuło joho jakby neschoti po nohach, vôn počuv toj samy, jak raniēj, žyvy, tepły dotyk, i z horlom rozdertym od paničnoho veresku nasliēpo kinusie do dvery.

U siēnciach bylo namnôho jasniēj, čym u pokoji. Kurčovo trymavsie klamki, peremohajučy kruženie v hołoviē. Obmiērav zrokom prydčyniany dvery. Zbirav siły, kob vernutisie do kvartiry, koli zjavivsie čorny punkt.

Ne zavvažyv joho, poka ne postaviv na jôm nohi. Byv menšy od hołovki špilki, vyhladav jak zerniatko, drôbka pylu abo sažy, nesiana linivym podmuchom nad samym pomostom. Stopa ne dotknula pomostu. Pokovznułasie, a chutčej pokotilaſie, jakby natrapivšy na nevidôčny spružynisty mjačyk, kotory odrazu vtiôk ubôk. Strativšy rumnovahu, vôn rozpačno zatanciovav i zvalivsie na dvery. Bôlno vdyryvsié lôktiom. Ustavav z zemliê, chlipajučy od uzbudžanosti.

— Ničoho, dorožeńki, ničoho, — burmotav, pudnimajučysie z kolinôv. Zasyčav, poprobuav povoruštyi nohoju — byla ciêla. Teper stojav koło poroha i rozpačnym pohladom letav po pomiščeni. Raptom nad samym pomostom, na tliē prydčynianych dvery v sadok, zhlediv čorny punkt. Łahôdno dryžav u kutkovi mižy porohom dvery na dvôr i šparoju v doskach, pomału neruchomięjučy. Nachilavsie nad jim štoraz bôlš, poka ne zohnusie napopołam. Divivsie i divivsie v čorny punkt, kotory zbližka vydavšie jomu lohko podovžnym.

— Pavučok na nôžkach takich tonkich, što jich ne vidno, — zrobiv vysnovu. Zneruchomiēv z płatkom, vyniatym z kišeni. Układav joho v dołoni v pastku i zabirav ruku nazad, nepevny. Nakuneć pustiv odin kuneć płatka i prybližyv joho do čornoho pavučka. — Zlakajetsie i vteče, — podumav. — Bude spokuj.

Čorny punkt ne vtikav. Kuneć płatka ne dostav do joho, ale odohnuvsie na šyrynu palcia nad jim, jakby natrapiv na nezavvažnu pereškodu. Vôn bezsilno klovav vozduch rožkom płatka, kotory mjavsie i zvivavšie, až narešti, posmilêvšy (ułasna znachôdlivost' zajmała jomu duch u hrudiach), kolnuv u čorny punkt vyniatym z kišeni klučom.

Odčuv rukoju toj samy, jak poperednio, elastyczny odpôr, kluč zvichrovavšie jomu v palciach, a čorny punkt vyskočyv uhoru pered samym joho tvarom, nervovo zatanciovav, daliēj roblačy storčovyje, štoraz menšy pudskoki, poka ne zamer znov u kutkovi mižy porohom i pomostom. Vôn ne pospiēv dobre perelakatisie, tak chutko siête stałosie.

Povoli, mružačy poviēki, jak pered patelnioju na ohnioví z strylajušcym bočkom, nakryv čorny punkt płasko rozłożanym płatkem. Płatok lohko opav i vyduvšie, buďto pud jim ležav mjačyk do pingponga. Vôn zobrať rohi, chitro zbližyv jich do sebe i raptôvno zavinuv usiē — okruhły kštałt byv u pastci. Šturchnuv joho uperuč kunciom kluča, potum palciom.

Punkt byv na samum dieli elastyczny, spružynovav pud natiskom, ale čym mucniēj na joho natiskałosie, tym vyrazniēj rôs joho odpôr. I byv lohki — płatok ne važyv bôlš, čym pusty, prynajmi vôn ne môh siêtoho vyčuti. Vyprostovavšie na znemiēlych nohach, druhoju, vôlnoju rukoju obopersie ob stinu i počykilav do pokoja.

Sercie biło jomu môcno, koli zavezany na mozôl płatok vôn klaw pud lampoju na očyščanuj z barachla poverchni bjurka. Zasvitiv sviêtlo, pošukav okularuv, potum podumav i, ne škodujučy fatygi, uže v druhuj pudrad šufladi znajšov lupu — velikie jak spodok poveličalne sklo v čornum

oksydovanum kulciovu z derevjanou ručkoju. Prytiahnuv krēslo, rozsovujuč bezladno porozkidaný, odkryty tomy, i začav ostorôžno rozmozoluvati płatok. Šče raz odorvavšie od svohu zaniatku, ustav, sered złomovienia pud oknom znajšov kloš do syra, z odnoji storony ʌusnuty, ale ciēly, nakryv jim płatok, pokinuvšy tôlki rohi, potiahnuv za jich i povoli rozložyv płatok, skrôž poplamany i załojmany.

Ničoho ne zobačyv. Štoraz bôlš nachilav hoľovu, poka ne tknuv nosom u chołodne sklo kloša i strepenuvsie od siétoho neždanoho dotyku.

Čorny punkt pokazavšie tôlko pud lupoju. U poveličeni vôn vyhladav jak malutkie zerniatko zbôža. Miēv jasniējšu, šarovatu vypuklosť na odnôm kunciē i dviē takije drôbny, što naveť čerez lupu čuť vidôčny, zelony ciatki — na druhum. Ne byv pevny, čy siétoho odtiēnka vony ne nabralisie od gruboho skla kloša, kotory załamuvav sviētlo. Potiahnuvšy delikatno za rohi, vyniav ciēly płatok z-pud kloša. Siête zaniało, musit, minutu. Tohdy pryzšla jomu do hoľovy odna dumka. Peresunuv kloš po blati, až sklany bereh vysunuvsie poza kant bjurka, zapaliv pryzhotovany vperuč zapałok na dovhum drotiku i vsunuv joho do serediny.

Chvilu jakuju zdavałosie, što zapałok zhasne, potum, koli rozhorêvsie žyviēj, vôn ne môh peresunuti joho v odpoviēdnum kirunku, ale narešti i siête vdałosie. Žovtovate malenkie połymje prybližyłosie do čornoho punktu, kotory visiv dva centymetry nad poverchnioju bjurka, i raptom nespokôjno załopotało, a pudsunute trochi daliēj, obvinuvsie jak buďto kruhom nevidôčnoji vypuklosti. Zapałok tryvav tak chvilku, vystryliv ostatnioju, hoľubovatoju iskorkoju i zhas — tôlko perehorêły patyčok žarêv šće jakiś čas.

Vôn uzdychnuv z polohkoju, peresunuv kloš nazad pud abažur lampy i dovhodivivsie bez ruchu na čorny punkt, kotory neznačno vorušyvsie v seredini kloša.

— Nevidôčna kulka, — mruknuv, — nevidôčna kulka...

Byv bezmała ščaslivy, ale naveť pro siête ne viēdav. Nastupnu hodinu zaniało jomu prystrojuvanie spodka od filižanki, napovnianoho čorniłom, pud klošom. Spotrebilaśie ciēla sistema patyčkuv i drotikuv, kob pomistiti badany objekt u mežach misočki. Poverchnia čorniła vohnułasie čuť zavvažno v odnôm miēsti, tam, de poininna byla zotknutisie z joju spôdnia čast' kulki. Ničoho bôlš ne stałosie. Prôby pomalovania kulki čorniłom obernulisie vniveć.

U południe odčuv dokučlive ssanie žołudka, tomu zjîev ostatki ovsianki i pokryšanych keksuv z połotnianoji torbočki i popiv čajom. Vernuvsie do bjurka, ne znajšov čornoho punktu i odčuv raptôvny strach. Zabyvâysie pro ostorôžnosť, pudniav kloš i jak slipy obmacuvav u horačci poverchniu bjurka roztopyranymi rukami. Raptom okruhly kštałt spokôjno vtulivsie v joho palci. Zatisnuv dołoniu i sidiēv, povny vdiačnosti, uspokojany, burmočucy štoś potichu. Nevidôčna kulka hrêla jomu ruku. Čuv teplo od jijie, zabavlavšie joju štoraz bôlš ryzykôvno, perekidajučy, nevažku, z odnoji dołoni do druhoji, poka joho zrok ne začepivsie ob štoś bliskušče v kuravi koło peče, de z perevernutoho vidra vyalilosie smiētie. To byv zmjaty listok pozłotka od čykolady. Vôn odrazu vziasie zavivati kulku v pozłotko. Pujšlo nespodievanó hladko. Pokinuv tôlko dviē małyje dyročki, zroblany ihołkoju na protivlehłych kunciach, kob možna bylo, divlačysisie pud sviētlo, bačyti prysutnosť małoho čornoho vjaznia v seredini.

Koli narešti treba bylo vyjti z domu, kob kupiti jiēdla, vôn zamknuv kulku pud klošom i, dla bôlšojoj pevnosti, prytisnuv joho i šće zo všeich storôñ obložyv knihami.

Odsiētul pujšli čudiesny dniē. Čas od času vôn probuvav robiti jakijeś eksperymenty z kulkou,

ale perevažno ležav na lôžku, čytajuč lubimy fragmenty starych knižok. Kurčyvsie pud kocom, zbirajuč jak najbôlš tepla, ruku vytiahav tôlko, kob perevernuti storônku, i, zahľblany v dokladny opisy smerti tovaryšov Amundsena sered loduv abo v ponury vyznani Nobile pro vypadki ludojiédstva posli katastrofy joho vypravy na polus, kirovav časom očy na kloš z spokojno bliskuščoju pud skłom kulkou, kotora koli-ne-koli neznačno miniała położenie, ľahôdno peresovujučsie od odnoji stiēnki do druhoji, jakby jijiē popichało štoś nevidôčne.

Jomu ne chotiēlosie choditi po zakupy ani varyti obiēd, tomu objidavsie keksami, a koli miēv troch drov, pjôk u popelniku kartopli, večorami opuskav kulku v vodu abo probuvav kołoti jijiē čymś ostrym — vyšcerbiv na jój brytvu bez osoblivoho rezultatu — i siête tryvało tak dovho, poka ne začav psovatisie joho spokuj. Zadumav velikie diēlo: chotiēv pryołočy stary šrubštak zo sklepu, kob uziati kulku v zatiski i zdusiťti jijiē až do centralnoho čornoho punktu, ale siête bylo zviazane z takim velikim klopptom (treba bylo b Bôh viēdaje jak dovho rozhrybat staroje złomoviēnie i barachło, a v dodatku vôn ne byv pevný, čy prypulaje šrubštak, kotory zniōs naniz try roki tomu), što siête ideja ostałasie tôlko v sfery planovania.

Odnoho razu vôn pudhryvav kulku na ohnioví tak dovho, što až perehorēlo dno całkom šče dobroho rondelka. Pozłotko potemniēlo i zotliēlo, ale samôj kulci ničohutki ne stałosie. Uže začynav neterplivitisie, prychodili jomu do hołovy dumki pro mucniējšy miêry, bo odčuvav štoraz bôlsu pevnost', što kulka byla nezniščalna, i siête vstôjlivost' mociovala joho zadovolenie, koli odnoho dnia zavvažyv štoś, što povinon byv zavvažty vže mnôho raniēj.

Pozłotko (nove, bo staroje rozliēłosie pudčas raznych eksperimentôw na kusočki) łopnuło v kilkoch mistiach odrazu i v prosviêtach pokazałasie seredina. Kulka rosła! Jim ciêlym stresonuło, koli vôn siête nakuneć zrozumiēv, uziav jijiē pud lupu, dovho pryhladavsie oholanuj, badav jijiē pud podvôjnym skłom, kotore znajšov u najnižšej šufladi bjurka, narešti byv pevný, što ne pomylivsie.

Kulka ne tôlko rosła, ale i miniała kšałt. Ne byla vže zusiêm kruhla — pokazalisie na jój dviē nevelički vypučyny, jakby polusy, a čorny punkt vydovžuvavšie tak, što teper siête bylo vidno navet' hołym okom. Za karbovanou hołôvkou, koło pary zelonovatych ciatok, pojaviłasie słabo bliškušča ryska, kotora povoli vyvivałasie, ruchom trudniejšym dla zavvaženia, čym peresovuvanie hodinnoji strêlki časôv, ale posli nočê vôn môh stverditi postup zjaviska bez usiakoho sumniēvu. Kulka byla vže podovžana jak jiciē z dvoma odinakovo grubymi kunciami. Čorny punkt v centrum vyrazno nabrakav.

Nastupnoji nočê vôn pročnuvsie od korotkoho, ale mohutnoho zvuku, jakby na velikum morozi raptom lusnuła masywna sklanaja płytka. Jomu šče dzielenčało w ušach, koli vôn pudchvatvisie i bosy pudbiēh do bjurka. Sviētlo oslipiło joho — vôn stojav, zaslonivšy rukoju očy, i ždav, poka ne začne bačyti. Kloš na syr byv ciêly. Na vyhľad ničoho v jóm ne pominiałosie. Šukav zrokom čornu, podovžniu nitočku i ne znachodiv jijiē. Koli jijiē znajšov, zneruchomiēv — natôlko vona skurčyłasie. Perelakany, pudniav kloš, i štoś prytulilosie do verchu joho dołoni. Nizko nachilany, prybližyv tvar do pustoji poverchni bjurka i tohdy zobačyv.

Byli dviē, rozohrêty, jakby tôlko što vyniaty z žežkoji vody. U kažnaj temniēlo malutkie jadertie — čorny, matovy punkt. Vôn odčuv nevyt humačalne ščastie, rozčulenost'. Dryžav, ale ne od zimna, a od rozvorušanosti. Połožyv jich na dołoni, tepły jak pisklata, chuchav na jich delikatno, kob ne zdmuchnuti, bezmała nevažkich, na pomôst. Potum staranno obvinuv kažnu pozłotkom i schovav pud kloš. Dovho stojav nad jimi, dužajučsie z dumkami, što šče može dla jich zrobiti, potum vernuvsie do lôžka z môcno bjuščym serciom, trochu rozžalany svojeju bezdopomôžnostieju, ale spokojny i rožculany čut' ne do slôz.

— Mojiē maluty... — bručav, pohružajučsie v spokójny, posilny son.

Čerez miēseč kulki vže ne zmiščalisie pud klošom. Čerez nastupny perestav rachovati — uže ne davav rady jich poličyi. Jak tôľko čorne jadercie nabirało zvyčajnoho rozmiéru, kulkia začynała nabrakati na polusach. Tôľko raz jomu vdałosie ne spati v chvili podiēlu — kotory nastupav use vnočē. Zvuk, kotory vyjšov z-pud kloša, oglušyv joho na dovhí minuty, ale vôn še bôl ostovpeniēv od rozblisku, u jakôm pokuj na mih vyskočyv z temnoty, jak od ziachu mikroskopičnoho hromu. Ne ponimav ničoho z toho, što odbyvalosie, ale čerez lôžko vyčuv momentalny zdryh pomostu, i joho ciêľoho proniknuła sviêdomosť, što siête drubnôtie, kotre rozmnážalosie pered jim, je čymś bezkrajnio mohutnym. Odčuv štoś podobnomo jak pered ošołomlajuščym zjaviskom natury — jak bud'to hlanuv na sekundu v odčynianu bezdoń vodospadu abo odčuv zemletrus; u momentalnum, zvunkôm laskovi, echo kotoroho še vsio vbirali v sebe stiény, na złomok sekundy odčyniľasie i začyniľasie môć, neporumnalna z ničym. Perelak byv korotki — rano zdavšie jomu sonnoju maroju.

Nastupnoji noč probuvav čuvati v potemkach. Tohdy peršy raz, odnočasno z faloju zdryhu i głuchim zvukom, uhlediv dokladno zyzkakovaty rozblisk, kotory rozkrojiv nabrakle jijcie i zniknuv tak raptôvno, što vôn potum ne viēdav, čy jomu siête tôľko ne zdałosie.

Ne pomniv navet sniēhu siêtoju zimoju, tak rôdko vychodiv na dvôr, usioho tôlko, kôlko bylo treba, kob dojti do łavočki za povorotom dorohi. Z počatkom vesny pokuj kišev od kulok. Vôn ne dav by rady vsiê poodiahati — skôl jomu bylo vziati tôľko pozłotka? Vałandalisie vsiudy, neschoti pudsturčuvav jich nohami, bezšumno padali z pôlok z knižkami — najlepi vidôčny byli same na pôlkach, koli od dovhoho ležania prytislo jich, jak pudrom, tonkim plastom pylavy, kotory delikatnoju matovoju pliēvkoju obrysuvav jichniu kruhlosť.

Usio novy prhyody (vyčerpuvav jich z ovsianki, z mołoka, znachodiv u torbočci z cukrom, vony vykočuvalisie, nevidôcny, z posudy, varylisie z zupoju) i murašnik, kotory joho okružav, pudsovuvali jomu novy zadumki i začali zlohku nepokojiti.

Čereda, kotora nezderžano rozrostałasie, mało pro joho dbała. Vôn dryžav, kob kotoraś ne vyšmyhnuła do siênciu i daliēj do sadka, na dorohu, de jijiē mohli b znajti diëti. Pered porohom postaviv drotianuju siêtku z odpoviēdnio hustymi očkami, z časom vyjti na dvôr stało skomplikovanym rytuałom — vôn po kolijê peretresav usiê kišeniê, zahladav do mankietuv nahavić, dla bôlsoji vpevnianosti obtresav jich še kilka razy, dvery odčyniav i začyniav pomału, kob skvožniak ne zachvatit kotoroji nebačno, a čym jich bylo bôl, tym bôl usio komplikovałosie.

Była tolko odna pravdiva i velika nevyhoda takoho spôlnoho žytia, zapovnianoho emocijami: bylo jich tak mnôho, što vonyплодilisie čut' ne ciêly čas, i mohutny zvunki zvuk rozlahavšie časom pjať abo šest' razy na hodinu. Zvuk budiv joho vnočē, tomu vôn stav odsyplati stomlenosť dniom — koli panovała tišyna. Čas od času chvatav joho nevyrazny nespokój pered faloju nezvorušnoho, rozmiéranoho rozpłodu, štoraz tiažej bylo choditi, pry každum krokovi z-pud pudošuv utikali nevidôcny spruzynisty mjačyki, rozbihalisie na vsiê storony, vôn bačyv, što zanedovho bude broditi v jich jak u hľubokuj vodiē. Nad tym, čym vony žyli, čym kormilisie, vôn ne zadumuvavšie.

Choć počatok vesny byv chołodny, z častymi prymorozkami i zaviējam, vôn uže davno perestav paliti. Od murašnika kulok kruhom rozychodiłosie rumnomiérna tepłota. Še nikoli v pokoji ne bylo tak teplo, tak prytulno jak teper, koli v pyłovi kišelo od zabavných slidôv posli jichnioho

skakania i kačania, jakby v jom tôlko što zabavališie małyje koteniate.

Čym bôls bylo kulok, tym lôkš možna bylo doznavatisie pro jich zvyčaji. Možna bylo podumati, što vony ne lublat odna odnu, a v kažnum razi ne terplat zabližkoho susiêdstva podôbnych do sebe — bo mižy najbližšymi vse ostavavsie tonki pľast povietra, kotoroho ne možna bylo vytisnuti navet' velikoju siлоju. Najlepi siête bačyv, koli prýbližav do sebe dviē kulki, zavinuty v pozłotko. Z časom začav pratati jich naddatok: ukidav jich do blašanoji kopańki, u kotoruj pud pliêvkoju pylavy vony ležali jak kupa krupnoho žaburênia, tôlko čas od času puddryhujučy od nutranoho ruchu, koli kotoreš prozôrne jijcie dilišosie na dva potômny.

Treba pryznati, što ne odin raz nachodili na joho velmi divny zachotienki, napryklad, vôn dovho zmahavsie z soboju — takuju miêv ochotu kovknuti odno z pudnahladnych ditiatok! Skôňčlosie na tôm, što vôn tôlko vziav u rot odnu z nevidôčnych kulok. Delikatno oboročuvav jijiê jazykom, čujučy na ponebi i na jasnach mjahki, spružynisty, okruhly kštałt, z kotoroho promiênilo slabym tepłom. Nazavtra posli siêtoho zavvažyv na jazykovi lohki pudtiôk. Ne zvazav siêtych faktuv. Ale štoraz častiê zdarałosie, što spav razom z jimi i ne ponimav, čom navołočki poduški i koca, kotory do siêtoji porê dobre služyli, žačali sypatisie, jakby raptom zbutviêli. Nakuneć prostynia poderlašie na šmôtie, bôlš bylo v jôj dyrok, čym połotna — ale vôn šce ničoho ne rozumiêv.

Odnoji nočê obudiv joho pekušcy bôl nohi. Pry svietli zobačyv kilka čyrvonovatych plamok na skôry lytki. Znachodiv jich štoraz bôls — vyhladali jak rozliéty slidy od oparenia. Nevidôčny kulki skakali po vsiôj posteli, koli vôn znov zbiravsie zasynati, i siêta kartina zrobila joho podozronym — jichni jadernia mihotali jak bôochi.

— Vy što, kusajete svoho tata? — šepnuv vôn z dohanoju. Rozhlanuvsie po pokoji.

Matovy odblask zapylanych kulok dochodiv odusiôl — vony pokryvali ciêle bjurko, ležali na pomosti, na pôlkach, u rondlikach, horčkach, navet' u filižanci z ostatkom čaju majačylo štoś podozronoho. Neponiatny strach za sekundu rozlomotav joho sercie. Dryžašcymi rukami vôn obtrepuvav koc, navołočku, vymachuvav vysoko pudniatymi rukami, roztopyryujučy v jich podušku, poskidav vsiê kulki na pomôst, šče raz klopútne ohlediv počyrvoniêly placok na lytki, zavinuvsie v koc i zhasiv svietlo. Regularno što kilka minut u pokoji rozlahavšie zvuk, podôbny do metaličnoji fanfary, kota obryvalasie laskom viêka, jakoje gvałtôvno začyniałosie.

— Čy to možlive? Čy to možlive? — podumav.

— Povykidayu vas! Povyhaniaju što do odnoji na huliciu — von! — zajaviv raptôvnym šeptom, bo horlo jomu zasochlo i propav hołos. Joho dušyv bezmiérny žal, z očy pokotilisie slozy.

— Nevdiačny ščeniata — šeptav, opirajučysie ob stinu, i tak, puvsediačy i puvležačy, zasnuv.

Rano zbudivsie rozbity, z odčuvaniom porazy, neščastia. Rozpačno šukav mutlavymi očyma, ciêloju pametieu, što takoje strativ učora, raptom pročnuvsie zusiêm, vyliz z lôžka i, postavivšy lampu na krêsli, stav dokladno obsliêduvati pomôst.

Ne bylo sumniêvu — pomôst byv vyrazno ponadkusuvany, jakby chtoś pobryzkav joho drôbnymi krapelkami nevidôčnoho kvasu. Podôbny slidy, choč bylo jich menš, vôn zavvažyv na bjurkovi. Osoblico poterpiêli stosy starych gazetuv i časopisuv — čut' ne vsiê verchni storônki byli prodyravlany jak rešeto. Tože połuda horčkôv useredini pokryta byla płytymi nadjiêdami. Dovho divivsie, ostovpeniêly, na pokuj, potum vziavšie zbirati kulki. Nosiv jich vidrom do kopańki, ale koli vona zapovniłasie vyžej berehôv, u pokoji jich bylo ne menš, čym i vperuč. Vony kačalisie

pud stiēnami, vôn čuv jich pohrōzlive teplo, koli vony ķasilisie do joho nôh. Byli vsiudy — matovy plasty na pôlkach, na stoliē, u slojikach, u kutkach — ciêly stosy.

Švendavsie odurêly, roztryvožany, ciêly deň provjôv, vymitajučy jich z odnoho miestia v inše, nakuneč častkovo zapovniv jimi staruju pustuju komodu i odotchnuv. Unočē kanonada byla jakby bôlš gvałtovna čym zvyčajno — derevjanna skrynia komody stałasie velikim rezonatorom, z kotoroho vychodili gľuchije, nesamovity zvuki, jak buďto nevidôčny vjazni zvonami bili z serediny v jeji stiény. Nazavtra kulki stali peresypatisie perez oborônnu siêtku koło dvery. Pereniôs materac, koc i podušku na bjurko i tam zrobiv sobiē berlôh. Sidiêv u jôm z pudkurčanymi nohami. Treba bylo odrazu prynesti šrubštak — prolitało joho hoľovoju — a teper što? Vykinuti jich unočê v ryku?

Postanoviv, što tak bude najlepi, ale bojavsie vykazati sietu pohrozu vhołos. Nicho inšy ne bude jich miéti, a vôn pokine sobiē paru štuk — ničoho bôls. Nehlediač na vsio vôn do jich pryvezavšie — tôľko što teper do sietouj pryzvanosti začynav dolučatisie strach. Bude jich topiti jak... koteniate!

Podumav pro tačku. Inačej ne pospivav by jich vynositi — ale vsioho tôľko poprobuvav jijiê pudniati, zarytu pud stinoju v starôj jami, i potupav do domu. Byv slabý, velmi slaby. Treba bylo siête odložyti. Postanoviv bôlš jiêsti.

Nôč byla žachliva. Zmučany — usio Ž zasnuv. Peršy metaličny zvuk probudiv joho, vôn siêv u potemkach, a ciêly pokuj ziachav pered jim korotkimi zyzkakami, z čornoty vyskakuvali na złomki sekundy osviêtlaný kuski stienuv, pokrytych kuravoju pułok, vyšmulanoho chodnika pered lôžkom, blaski pomnožalisie v skliê dryžašcoji posudy, raptom štoś peresviêtliło matovu obołočku koca, kotorym nakryvavšie — značyt, i tam prycajivsie kotoryś chitro schovany zviruha! Vytres joho z hidkostieju.

Siêty šalony rozpłôd robiv vraženie krajovidu osviêtlanoho bliskaviciami, tôľko što zamiš hrymotuv po minijaturnych rozbliškach nastupali vdary zvonu, od kotorych dzielenčali šyby. Zasnuv, sediačy oboperty ob stinu. Nad samym raniom pročnuvsie še raz z słabym krykom — fala hoľubych rozbryzkuv rozjasniała pokuj, zalivala joho, pomnožany zyzkaki pudchodili čut' ne do poverchni bjurka, kore raptom môcno dryhnuło, odsovujučsies od stiny — diêlačsies, nevidôčna kula odopchnuła joho; siêty ruch — vôn odčuv joho nevôlmnu siłu — obliêv joho lodianym potom, vôn divivsie na pokuj vyračanymi očyma, štoś burmočučy — i zasnuv še raz, znesilany.

Nazavtra obudivsie velmi slabý — taki slabý, što čut' zliēz z bjurka, kob dopiti reštki chołodnoho hôrkoho čaju. Strepuvuvsie, koli do poľoviny zahľybivsie v mjahu, nevidôčnu zvałku — byla jich takaja mnužený, što vôn čut' vorušyvsie, z velikim trudem dovołôksie do stoła, pokuj byv napovniany dušnym, nahrêtym poviêtrom, jakby palili v nevidôčnuj piêčci. Jomu stało divno — vôn obsunuvsie na zemu, ale ne vpav — kulki pudderžali joho elastyczno, pruhko masoju, siêty dôtyk napovniv joho nevôlmnoju tryvohoju, taki byv ɬahôdny, mjahki, pryzšla jomu do holovy strašna dumka, što može vôn kovknuv už kotoru razom z ovsiankoju, jakujuš menšu, i v sietu nôč, u nutrê...

Chotielosie vtečy. Vyjti. Vyjti! Ne môh odčyniti dvery. Vonys odsunulisie na kilka centymetrov, potum eleastyčna masa, jakaja pruhko ustupała, zaderžala jich — i ne pustila daliêj. Bojavsie dužatisie z dveryma, čuv, što jomu začne krutitisie v hoľoviê. — Treba bude vybiti šybu — podumav — ale kôlko voźme sklar?

Tresučysie, probiv sobiē dorohu do bjurka, zaliēz na joho, tupo spohladajučy na pokuj — kulki šaroju punktovanoju mhloju, čut' vidôčnym movklivym obołokom okružali joho z usiēch storôn. Vôn byv hołodny, a ne miēv odvahi zliēzti, kilka razy słabo, bez perekonania, kryknuv z zapluščanymi očyma: — Ratujte! Ratujte!

Zasnuv pered zmerkaniom. U hustiējušuj temravi pokuj ožyv blaskom i hukom, štoraz mohutniējšym. Prosviētluvana z serediny rozbliiskami masa rosła, pudymałasie, vypučałasie pomału vhoru, dryžała, delikatno puddryhuvała, z połok, z-pomiž knižok, rozpichajuci jich, vyskakuvali i łukom zlitali v hołubobj̄ iskrystosti rozohrêty, rozdryhany kulki, odna skotilaśie zverchu na joho hrudi, druha dotknula ščoki, nastupna prystała do hubuv, štoraz bôłš pokryvało materac kruhom joho puvlysoho čerepu, bliskali tôlko joho puvrozpluščany očy, ale vôn užne ne budivsie...

Nastupnoji nočē, koło tretioji nad ranom, dorohoju do horodka projidžav hruzovy samochod. Vjôz mołoko v desetigalonovych bańkach. Šofer, zmučany cielonôčnoju jizdoju, kołybavšie nad kirovnicioju. To była najhôrša pora — koli sonnosti nijak ne možna peremohčy. Raptom vôn učuv nadlitajuščy z oddali protiahły huk. Mimovôlno zvôlniv, zobačyv za derevami płot, u hľubiniē — temny, zarosły sadok, a v jôm parterovy domok, u oknach jakoho bliskało.

Požar! — podumav, zjîchav na bôk šosy, gwałtôvno zahamovav i pudbiêh do brônki, kob zbuditi žyteluv.

Byv na połovini zarosloji travoju stežki, koli zobačyv, što z okon doma, z-pomiž ostatkuv vydušanych šyb, vylivajetsie ne połymje, ale šumujušča, bezperestanno zvoniašča i bliskajušča fala, kotora kipit štoraz šyréj i daliēj pud stiēnami; na rukach, na tvarovi vôn počuv mjahki, nevidôčny detyki, jakby kryla tysiačy t'môv, vôn podumav, što jomu snitsie son — koli trava i korčê kruhom zarojilisie od hołubovatych ohiēńcykuv, liêve okoncie na puđašy zajarêlo jak šyroko rozpluščane kotiače oko, uvochôdny dvery zatryščali, łopnuli z hukom — i vôn kinuvsie navtioki, majučy v očach horu mihotlivoji ikrê, kotora z protiahkymi hrymotami rozryvała dôm.

Jak czytamy alfabet podlaski

Język podlaski zapisujemy zmodyfikowanym alfabetem łacińskim, różniącym się nieco od alfabetu polskiego. Poniżej podajemy zasady czytania liter, które nie występują w alfabetie polskim, oraz tych, których wymowa w gwarach podlaskich różni się od wymowy literackiej w języku polskim.

Literę **Č č, Š š, Ž ž** czytamy odpowiednio jak polskie **Cz cz, Sz sz, Ż ż**.

Literę **Ď d', Ě ě** czytamy odpowiednio jak **miękkie d, t** w języku rosyjskim (**đb, mb**).

Literę **V v** czytamy jak polskie **W w**.

Literę **H h** czytamy dźwięcznie, to znaczy jak **dźwięczny odpowiednik głoski Ch ch**.

Literę **Ł ł** czytamy bez zaokrąglenia warg, dotykając językiem przednich zębów, jak **Л л** w języku białoruskim lub rosyjskim.

Dyftong **Ô ô** czytamy zaczynając od **u** i szybko przechodząc do **o**.

Dyftong **IÊ iê** czytamy zaczynając od **i** i szybko przechodząc do **e**.

Dyftong **Ê ê** czytamy zaczynając od **y** i szybko przechodząc do **e**.

Pozostałe litery alfabetu podlaskiego czytamy jak odpowiednie litery w alfabetie polskim.

Wspierajmy Svoja.org

Niniejszą lekturę pobraliście Państwo z biblioteki serwisu Svoja.org lub zrobiła to osoba, od której otrzymaliście Państwo ten plik. Wszystkie zasoby Svoja.org znajdują się w domenie publicznej, korzystanie z nich jest wolne od opłat.

Serwis Svoja.org założyliśmy na przełomie lat 2007 i 2008 z myślą o ratowaniu języka podlaskiego i jego dziedzictwa. Misję tę staramy się realizować w sposób maksymalnie spójny i uporządkowany, tzn. nadając temu mówionemu dotąd językowi formę literacką, własny alfabet i kodyfikację gramatyczną oraz utrwalając jego specyfikę i bogactwo syntaktyczne. To ostatnie zadanie realizujemy poprzez publikację tekstów oryginalnych oraz przekładów światowego dziedzictwa literackiego.

Nigdy nie zakładaliśmy, że będziemy zarabiać na tej działalności, i nie zamierzamy tego robić. Swoją pracę traktujemy jako spłatę dłużu wobec przodków, którzy nie dysponując dobrodziejstwami technologii zachowali nasz język do obecnych czasów i pokoleń potencjalnych użytkowników. Uważamy, że konsekwentne wprowadzanie języka na salony świata cyfrowego i jego „zadomowianie” w realiach epoki komunikacyjnej daje pewne nadzieje na dalsze [prze]trwanie.

Jeśli po lekturze e-booka, czytają Państwo również ten dodatek i mają podobne przemyślenia, to jakaś część naszej misji została wykonana.